

Elke dump is een plaats delict. Dumping en lozing van synthetisch drugsafval: verschijningsvormen en politieaanpak (2016). Y. Schoenmakers, S. Mehlbaum, M. Everartz en C. Poelarends (Yvette Schoenmakers onderzoek & advies, Amsterdam). Politiekunde 83

Centrale onderzoeksvraag

Wat zijn de kenmerken van synthetische-drugsafvallozingen en -dumpingen in Nederland en op welke wijze kan de politie deze vormen van milieucriminaliteit aanpakken?

Deel 1 – Fenomeenbeschrijving

1. Wat is de omvang en geografische spreiding van het aantal aangetroffen dumpingen/lozingen van drugsafval in Nederland?
2. In hoeverre is in omvang en spreiding een ontwikkeling aan te geven?
3. Op welke manier vindt dumping en lozing plaats? (verschijningsvormen en 'criminele procesbeschrijving')
4. Wie zijn de uitvoerders van het transport en de dumping/lozing?
5. Wat zijn de gevolgen, schade en risico's van de aangetroffen verschijningsvormen?

Deel 2 – Aanpak

6. Hoe worden de dumpingen en lozingen gedetecteerd (en door wie)?
7. Wat is de werkwijze van de politie bij het aantreffen van drugsafval (handhaving versus opsporing)?
8. Welke andere actoren zijn er betrokken bij de aanpak?
9. Wat zijn de gevolgen voor de aangehouden verdachten?
10. Wat werkt goed en wat werkt minder goed in de aanpak (en waarom)?
11. Welke aanbevelingen voor de aanpak kunnen op basis van het onderzoek worden gedaan?

Methoden van onderzoek

- literatuur en documentenanalyse
- kwantitatieve analyse
- dossieronderzoek 8 afgesloten opsporingsonderzoeken
- interviews

Samenvatting

Bij de productie van synthetische drugs, zoals MDMA en amfetamine, komt veel vloeibaar afval vrij, waar de producenten vanaf moeten. De laatste jaren worden steeds vaker gedumpte jerrycans, vaten en soms hele containers met synthetisch drugsafval aangetroffen door passanten of surveillerende toezichthouders. De dumpingen worden gevonden in de natuur, langs de snelweg, op industrieterreinen en zelfs midden in woonwijken. Daarnaast wordt drugsafval in vloeibare vorm geloosd. Professionals maken zich zorgen over zowel de toename van het aantal aangetroffen dumpingen, als de risico's die deze met zich meebrengen voor mens en natuur. Tegelijkertijd kunnen de dumpingen wel een aanknopingspunt bieden voor de politie om bij de achterliggende keten van de synthetische drugsproductie te komen. Elke drugsafvaldump is in beginsel een plaats delict en dient ook op die manier door toezichthouders, handhavers, politie en andere ketenpartners te worden benaderd.

In het onderzoek is gekeken naar de aard en ontwikkeling van synthetische drugsafval-dumpingen en -lozingen in Nederland, de werkwijze van verschillende instanties bij het aantreffen van een dumping en de mogelijkheden die de dumpingen bieden voor de opsporing. De onderzoekers analyseerden gegevens over door de politie geregistreerde dumpingen, bestudeerden acht afgesloten opsporingsonderzoeken naar dumpingen en lozingen en spraken vele betrokkenen van diverse instanties, zoals politie, gemeenten, provincies, waterschappen en Staatsbosbeheer.

Dumpingen

De onderzoekers concluderen dat het aantal door de politie geregistreerde dumpingen de laatste jaren sterk is toegenomen, maar daarmee weten we nog niet hoeveel afval er werkelijk via verschillende routes 'verdwijnt'. Er zijn in ieder geval uiteenlopende manieren waarop producenten het productieafval kwijtraken, zoals het 'klassieke' achterlaten in vaten, maar ook verbranding, het dumpen van complete trailers vol drugsafval langs de snelweg, het laten weglopen van het vloeibare afval op de bodem, in het riool of in een sloot, het lozen van drugsafval in mestkelders of het afval opslaan in de productielocatie om die na verloop van tijd te verlaten. De hoeveelheid drugsafval die per dumping wordt aangetroffen, varieert van een paar honderd liter tot tienduizenden liters. Lastig om greep op te krijgen, zijn de lozingen van drugsafval op bijvoorbeeld oppervlaktewateren, bodem, of riool. Er zijn veel signalen dat dit soort lozingen toeneemt en dat dit in ieder geval op grotere schaal plaatsvindt dan door instanties gesignaleerd en/of geregistreerd wordt. Er is nog te weinig zicht op wat er precies geloozd wordt en hoeveel, vooral vanwege de lage pakkans.

Risico's

Het afval is een cocktail van allerlei bestanddelen van de grondstoffen, oplosmiddelen, eindproduct en waterig restafval, dat vrij komt tijdens het productieproces van vele mogelijke soorten synthetische drugs. De productiemethoden veranderen voortdurend, waardoor ook het afval verandert. Een deel van het afval bevat schadelijke chemicaliën. De blootstelling aan giftige en bijtende stoffen is het belangrijkste gevaar wanneer iemand in contact komt met drugsafval. Maar ook de natuur en de volksgezondheid lopen gevaar. De zuren uit het afval kunnen de pH-waarde in de bodem en het oppervlaktewater verstoren, waarmee het bodem- en waterleven kunnen worden aangetast of sterven. Koeien kunnen ziek worden door het drinken van besmet oppervlaktewater. Voor de volksgezondheid is het risicovol dat we niet precies weten welke stoffen in welke hoeveelheden terecht komen in de rioolwater-zuiveringsinstallatie, dat er dumpingen plaatsvinden in grondwaterbeschermingsgebieden en dat daadwerkelijk lage concentraties amfetamine gemeten zijn in de bladeren van voedermais, naar aanleiding van een lozing in een gierkelder, waarvan de besmette mest werd uitgereden over het land. Volgens veel betrokkenen is het momenteel verontrustend dat we momenteel nog maar weinig weten over de schadelijke effecten van al deze vormen.

Opsporing

De onderzoekers onderstrepen het belang van een gedeelde alertheid onder toezicht-houdende en handhavende instanties ten aanzien van het signaleren en registreren van synthetische drugsafvaldumpingen en -lozingen. Ook voor burgers en andere partijen die een dumping kunnen aantreffen, geldt: het is gevaarlijk, en de politie moet worden ingeschakeld. De ervaren professionals zijn het erover eens dat een drugsafvaldumping te allen tijde moet worden behandeld als een plaats delict, waarbij degenen die als eerste ter plaatse komen, moeten weten wat zij moeten doen en wie zij moeten inschakelen, het liefst aan de hand van een vast protocol. Voor de recherche bieden de dumpingen soms meer aanknopingspunten dan nu gebruikt worden om bijvoorbeeld faciliteerders in beeld te brengen, zoals grondstoffen-leveranciers, en de synthetische drugsproducenten te back tracken. Of dit mogelijk en

rendabel is moet per zaak bekeken worden. Een afvaldumping kan daarbij opgevat worden als een milieudelict (ontdoen van afval op illegale wijze) én als een drugsdelict (onderdeel van de vervaardiging van synthetische drugs). Idealiter worden de mogelijkheden bekeken die beide invalshoeken bieden voor opsporing en vervolging, waarbij ook twee sporen bewandeld kunnen worden.